

Att räkna ut bästa parningsdag

Det finns en utbredd uppfattning om att tikar bör paras under löpets 10:e-12:e eller 12:e-14:e dygn. Det kan stämma för många tikar, men eftersom tikar löper olika länge och äggen mognar under de sista dagarna av höglöpet, går det inte att generellt fastslå de bästa parningsdagarna. Istället behöver man utgå från längden på löpet för att kunna räkna ut den bästa tiden. En praktisk tumregel är att låta tiken para sig 2-3 dagar innan hon går ur löpet. Det innebär att en tik som löper i 10 dagar har sin bästa tid på dag 8-9, medan en tik som löper i 21 dagar har sin bästa tid på dag 18-20.

Att para tiken för tidigt, innan äggen har hunnit mogna, anses vara den vanligaste orsaken till att parning uteblir eller att parning inte leder till valpar. Samtidigt behöver man vara observant så att man inte låter parning ske för sent. Att träffas något före dessa dagar och låta hundarna bekanta sig med varandra kan i vissa fall underlätta parning när det väl är dags. Det ger också en bild av hur intresset ser ut för hundarna.

Metoder att fastställa bästa parningsdag

Det säkraste sättet att fastställa var i löpet tiken befinner sig är att kontrollera progesteronnivån. Progesterontester görs via blodprov och visar progesteronhaltens värde i förhållande till ägglossning. Utifrån detta värde beräknas den optimala parningsdagen. Progesteronnivån vid tidpunkten för ägglossning ligger vanligtvis mellan 12 och 24 nmol/L. Då börjar också många tikar bli parningsvilliga. Därefter tar det några dagar för äggen att mogna. När progesteronnivån är mellan 30 och 60 nmol/L (nanomol per liter) är det dags att para tiken.

Progesterontester kan också räknas i ng/mL (nanogram per milliliter). Detta system är vanligare utomlands. Omräkning till nanomol kan göras genom att dela värdet i nmol/L med tre ($1 \text{ nmol/L} = 0,3 \text{ ng/mL}$).

Andra metoder för att fastställa parningsdag är vaginalutstryk. Då studerar man förändringen i vaginalväggens slemhinna som stegvis ökar i tjocklek allt närmare höglöpet. Mot slutet av höglöpet blir utstryket tjockt och salivlikt. Detta sammanfaller med tikens mest fruktsamma dagar i löpet då alla ägg har avgått och hunnit bli befruktningsdugliga.

Ett gammalt beprövat sätt är också att testa tikens intresse genom att låta henne träffa hanhundar under uppsikt. Då ser man också hanhundens reaktion på tiken, vilket är ett bra riktmärke. Detta kan dock försvåras av att en del tikar och hanhundar kan visa intresse för parning under hela löpperioden.

Oavsett vilken eller vilka metoder du väljer är det viktigaste att lära känna igen din tiks löp. Det gör du bäst genom att dokumentera löpen, t.ex. löptidens längd, vulvans svullnad, blödning, färg mm. Där färg och konsistens på löpblodet brukar bli mer utspätt, vattnigt och rosafärgat närmare höglöpet. Genom att dokumentera detta får du en god inblick i tikens löpstatus och har något att jämföra med vid kommande löp.

Dags för parning

När det är dags för parning är det brukligt att tikägaren åker till hanhundsägaren, men man kan komma överens om andra sätt. En del hanhundsägare åker till tikägaren, andra kan träffas någonstans däremellan. Tikägaren kan också låna hem hanhunden och låta honom stanna de dagar de behöver vara tillsammans. Oavsett hur man gör, bör man se till att hundarna får den tid de behöver i en lugn och trygg miljö. Det är också viktigt att avsätta flera dagar som hundarna kan träffas om det behövs. En god idé är även att låta hundarna träffas och bekanta sig med varandra före parning om det är möjligt. Det ger också en bild av de aktuella hundarna som inte framgår av samtal och stamtavla.

Om parningen ska ske inomhus bör man hålla hundarna på en öppen och inte alltför stor yta för att lättare kunna vara med och hjälpa till när det behövs. För att hundarna ska slippa halka omkring är en stor matta med gummering under en bra lösning. Detta behöver du prata med hanhundsägaren om ifall du åker dit. Ett alternativ är att du själv har en matta med dig. Om parning ska ske utomhus är det också viktigt att hålla dem inom ett begränsat område och finnas till hands när det behövs.

Från början kanske det bara blir en lekfull och uppvaktande stund som inte leder till några parningsförsök. Eller så kan hanhunden vara så brysk i sitt uppvaktande att tiken fräser ifrån. Det kan också vara så att tiken ställer upp sig, viker undan svansen och skjuter ut vulvan, men att hanhunden ändå inte kommer in och istället sväller utanför tiken. Anledningen till det är ofta att tiken inte är tillräckligt mjuk i vulvan, vilket ofta beror på att parningsförsöket sker för tidigt i löpet. Efter en eller ett par dagar kan det gå bra att fullborda parningen.

Ibland hör man folk prata om hanhundar som är klumpiga, särskilt när det handlar om unga och oerfarna hanhundar. Det kan se så ut i den förberedande leken där hanhunden kan dra i tikens bakben, krypa under hennes mage, rida på huvudet, klättra på sidan och göra några försök att bestiga hennes bakdel. Men detta ingår i uppvaktningen och är sällan ett utfall av ett klumpigt beteende. Snarare handlar det om att hanhunden vill testa tikens välvilja innan han gör några parningsförsök, men det kan likaväl handla om att tiken inte är i rätt tid för befruktning.

För mig har det flera gånger varit mest uppvaktning och lek de första dagarna och så har de parat sig på dag 3 eller 4. Då har jag varit glad att jag inte har gett upp. Detta behöver både tikägaren och hanhundsägaren vara införstådda med så de kan ge hundarna möjlighet att träffas under flera dagar.

Var med som ett stöd under parningen

När hanhunden försöker komma in i tiken kan det vara bra att hålla emot med en hand mot hennes bröst. Detta ska ske med omsorg och för att underlätta för hundarna. När sedan hanhunden kommer in i tiken sväller penis och han fastnar. En del tikar kan bli oroliga och även aggressiva när det sker. Då är det viktigt att hålla i tiken så att hon inte kan skada sig själv eller hanhunden genom att bita honom eller försöka komma loss. Tiken kan också skrika när hanhunden sväller i henne, framförallt om det är första gången hon är med om det. Vilket också är en anledning till att hålla i henne och prata lugnande.

Den tid som hundarna sitter fast varierar, vanligast är 10-20 minuter. Det kan bli påfrestande för hundarna om hanhunden står ovanpå tiken så länge. Många hanhundar vänder sig därför om så att hundarna står ända mot ända. Det fungerar eftersom penisen är rörlig. En del hanhundar vänder ner frambenen men tar sig inte över med bakbenet. Då kan man hjälpa hanen genom att lyfta över bakbenet så han kommer ner på alla fyra benen. Detta bör ske varsamt. När hundarna har lossnat är parningen fullbordad. Då brukar hundarna slicka sina kön noga. Detta slickande underlättar för den avsvällda penisen att glida tillbaka in i förhuden. Man bör alltid kontrollera att penisen drar sig tillbaka som den ska. Detta gäller även för hanhundar som inte kommer in i tiken och sväller utanför.

Det förekommer också att befruktade parningar kan genomföras utan hängning. Det beror på att spermier avgår på en gång som hanhunden kommer in i tiken, innan han sväller upp. När det sker kan man hålla upp tikens bakdel lika lång tid som en normal hängning varar, ca 10 minuter. Då hjälper man spermier att simma vidare in mot livmodern. Man bör då också vänta en halvtimme med att låta tiken kissa.

För bästa resultat kan man låta hundarna para sig en gång varje eller varannan dag så länge de själva vill. Att para tiken oftare än en gång per dag är inte att rekommendera eftersom det inte har någon betydelse för befruktningen. Det snarare tömmer hanhunden på spermier och kan leda till försämrad spermakvalitet mot slutet av höglöpet, då chansen för befruktning är som störst.

Källor

Hunduppfoeding i teori och praktik – En handbok från Svenska Kennelklubben.
Svenska kennelklubbens uppfödarutbildning.
Gillerts kennel - www.gillerts.se.